

**Plán místního územního systému ekologické stability pro
katastrální území Chvalovice
(samostatná část Odůvodnění územního plánu Chvalovice)**

Pořizovatel:

**MěÚ Znojmo, odbor územního plánování a strategického rozvoje, oddělení
územního plánování**

Zhotovitel:

**Ing. Darek Lacina, Ondráčkova 556/199, 628 00 Brno
autorizovaný projektant ÚSES, číslo autorizace 02798**

Brno

leden 2022

1. OBSAH

1. Obsah.....	2
2. POPIS ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ, ŠIRŠÍ ÚZEMNÍ VZTAHY.....	3
2.1. Současný stav dokumentace ÚSES.....	4
2.2. PŘÍRODNÍ PODMÍNKY.....	4
2.2.1. Geologie.....	4
2.2.2. Geomorfologie.....	5
2.2.3. Pedologie.....	5
2.2.4. Klima.....	6
2.2.5. Hydrologie.....	6
2.2.6. Vegetace.....	6
2.2.7. Biogeografie.....	7
2.2.8. Fauna.....	12
2.3. POPIS A ANALÝZA AKTUÁLNÍHO STAVU KRAJINY.....	12
3. NÁVAZNOST NA NADREGIONÁLNÍ A REGIONÁLNÍ SES, KONCEPCE NÁVRHU MÚSES.....	15
3.1. NADREGIONÁLNÍ a regionální ÚZEMNÍ SYSTÉM EKOLOGICKÉ STABILITY.....	15
3.2. MÍSTNÍ (LOKÁLNÍ) ÚZEMNÍ SYSTÉM EKOLOGICKÉ STABILITY.....	15
3.3. Interakční prvky.....	15
3.4. Režimy ochrany přírody a krajiny.....	16
3.4.1. Zvláště chráněná území.....	16
3.4.2. NATURA 2000.....	16
3.4.3. Významný krajinný prvek.....	16
3.4.4. Lokalita výskytu zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů s národním významem.....	16
3.4.5. Migračně významné území.....	16
3.5. Obecné zásady zajištění funkčnosti ÚSES.....	16
3.6. Popis jednotlivých větví místního ÚSES.....	17
4. Tabulková část.....	19
4.1. Struktura tabulky.....	19
4.2. Popis skladebných částí ÚSES.....	20

2. POPIS ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ, ŠIRŠÍ ÚZEMNÍ VZTAHY

Návrh plánu lokálního (místního) systému ekologické stability je řešen pro katastrální území Chvalovice, které se nalézá jižně od obce s rozšířenou působností Znojmo.

Nadmořská výška osciluje v rozpětí od 214 m n. m. (potok Daniž ve Chvalovicích) až po 270 m n. m. (Chvalovický vrch v záp. části území). Haťský potok pak opouští území kousek od státní hranice ve výšce 230 m n. m.

K. ú. Chvalovice, se vyznačuje minimálním podílem lesních ploch nebo trvalých travních porostů a velmi vysokým podílem orné půdy, v severní části pak dominují vinice. Poměrně velkou plochu zaujímají zastavěné plochy a především ostatní plochy, což je dáno rozsáhlou zástavbou nákupních a zábavních center v Hatích u státní hranice. Proto je možno hovořit o velmi nízké ekologické stabilitě celého území.

Druh a způsob využití pozemku	Výměra [ha]
orná půda	632,75
zahrada	9,59
ovocný sad	0
trvalý travní porost	14,63
lesní pozemek	0,94
vodní plocha	4,40
zastavěná plocha a nádvoří	20,43
ostatní plocha	87,48
vinice	113,67

Zdroj: KN, stav ke 2. 12. 2020

Obecně se jedná převážně o intenzivně zemědělsky využívanou krajinu s dominancí orné půdy ve velkých blocích, maloplošné obdělávání se nevyskytuje (v rámci zástavby se vyskytují zahrady). Půdy na většině území jsou na podkladu půdně-klimatických faktorů řazeny do oblasti potenciálně ohrožené větrnou erozí (VÚMOP, v. v. i.), dle BPEJ je většina půd řazena do stupně ohrožených půd, v severní části s „ostrůvkem půd nejohroženějších (BPEJ 0.05.01). Louky se v omezené míře objevují jen v nivě okolo potoka Daniže. Vodní plochy tvoří především tok Daniže, na kterém jsou zbudovány i tři nádrže, a u státní hranice pak Haťský potok. Lesní porosty jsou opět vázány na nejbližší okolí Daniže (první terasa a horní partie zařízeného údolí nad vinnými sklepy). Základ druhové skladby tvoří v nižších partiích topoly, vrby, olše a jasany, na svazích pak dominuje akát s příměsí javorů, lip, dubu a třešně. Plochy zeleně se objevují při okraji zastavěného území v podobě parkových úprav (mírný svah na pravém břehu Daniže nebo parkově upravená plocha na sz. okraji zástavby, z které je k severu vysázen pruh s dřevinami jako ochranná bariéra proti proudům prachu z bloků orné půdy. Další zeleň se objevuje pouze ve fragmentech linií (podél silnice ke státní

hranici či podél Haťského potoka, v rozsáhlých blocích orné půdy na JZ od obce je nově vysazena linie dřevin podél polní cesty (jasany a třešně). Výraznější nové výsadby se objevují na levém břehu Daniže, kde se společně se založenými TTP jedná o realizovanou část lokálního biokoridoru ÚSES.

2.1. SOUČASNÝ STAV DOKUMENTACE ÚSES

Do roku 2020 byly vypracovány tyto dokumentace:

- Plán místního územního systému ekologické stability, Ing. Kolářová, Ekologické projektování, Brno, 1996
- Plán místního územního systému ekologické stability, Ing. Krejčí, Znojmo, 2006
- Územní plán obce Chvalovice, Ing. arch. Poláček, Znojmo, 2006
- Územní studie krajiny ORP Znojmo, EKOTOXA s.r.o., Brno, 2018
- Změny ÚP obce Chvalovice č. 1 až 3, 2008 - 2014
- Zásady územního rozvoje Jihomoravského kraje, 2016

Hlavní účel plánu lokálního systému ekologické stability pro k. ú. Chvalovice:

- Vymezení a návaznost prvků ÚSES na okolní katastry
- Zapracování dokumentace do územního plánu Chvalovice
- Opatření k ochraně a tvorbě ŽP, zvelebení krajiny a zvýšení její ekologické stability, podpora biodiverzity krajiny
- Zachování a tvorba krajinného rázu (podpora strukturálních prvků krajiny a estetických hodnot, jedinečnosti a mnohotvárnosti krajiny)
- Vytvoření předpokladů pro opatření proti erozi (především větrné)

2.2. PŘÍRODNÍ PODMÍNKY

2.2.1. Geologie

Geologicky je území součástí čelní karpatské hlubiny tvořené miocenními a kvartérními nezpevněnými, vcelku dobře propustnými sedimenty. Mocnost miocenních sedimentů tvořených štěrky, písky, prachovými písky a jíly činí 100 - 200 m. Z kvartérních sedimentů jsou nejvíce rozšířené spraše.

Na značně členitý a zvětraný povrch krystalických hornin, mnohde překrytý kaolinickými zvětralinami, nasedají přímo miocenní sedimenty. Jsou převážně mořského a brakického původu - písky, štěrky a jíly. Na povrch vystupují ostrůvkovitě sedimenty ottang-eggenburgu a karpatu. Posledně jmenované jsou plošně nejrozsáhlejší. Zájmové území je tvořeno neogenními a kvarterními usazeninami. Podstatná část řešeného území je pokryta sprašemi. Svahy přiléhající k nivě jsou místy tvořeny tercierními vápnitými jíly, popř. písky. Vlastní niva Daniže je vyplněna fluviálními písčitohlinitými sedimenty, drobné nevýrazné deprese ústící do nivy pak deluviofluviálními hlinitopísčítými sedimenty.

Holocenní sedimenty jsou plošně málo rozsáhlé - ronové písčité hlíny na úpatí svahů, deviofluviální hlinitopísčité slabě humózní sedimenty vyplňují dna periodicky protékaných depresí. Holocenní fluviální písčitohlinité sedimenty vyššího nivního stupně tvoří povrch údolních niv potoků (Krejčí, 2006).

2.2.2. Geomorfologie

soustava Vněkarpatské sníženiny

 podsoustava Západní vněkarpatské sníženiny

 celek Dyjsko-svratecký úval

 podcelek Jaroslavická pahorkatina

 okrsek Jaroslavická pahorkatina

Obecně převládá reliéf typu ploché pahorkatiny s velmi mírnými svahy a plošinami.

2.2.3. Pedologie

Z pedologického hlediska je dominantní černoze modální s černoze karbonátovou, doplněné o černoze pelické, případně černoze a hnědoze slabě oglejené. Výraznější jsou fluvizeme na nivních uloženinách okolo Daníže, ve fragmentech pak černice.

Část zemědělských ploch je výrazněji ohrožena zvýšenou větrnou erozí, část je pak náchylná i k vodní erozi.

Současná organizace půdního fondu vůbec neřeší protierozní ochranu. Kromě toho velké půdní celky ztěžují prostupnost krajiny.

Dle bonitace zemědělských půd se v řešeném území nejčastěji vyskytují tyto hlavní půdní jednotky:

HPJ 01 Černoze modální, černoze karbonátové, na spraších nebo karpatském flyši, půdy středně těžké, bez skeletu, velmi hluboké, převážně s příznivým vodním režimem; **silně náchylné k erodovatelnosti** a ohrožené větrnou erozí

HPJ 05 Černoze modální a černoze modální karbonátové, černoze luvické a fluvizeme modální i karbonátové na spraších s mocností 30 až 70 cm na velmi propustném podloží, středně těžké, převážně bezskeletovité, středně vysušné, závislé na srážkách ve vegetačním období; slabě náchylné k erodovatelnosti, větrnou erozí ohrožené (ostrůvek ve vinicích na severu k. ú.)

HPJ 06 Černoze pelické a černoze černické pelické na velmi těžkých substrátech (jílech, slínech, karpatském flyši a tercierních sedimentech), těžké až velmi těžké s vylehčeným orničním horizontem, ojediněle šterkovité, s tendencí povrchového převlhčení v profilu; středně náchylné k erodovatelnosti; ohrožené větrnou erozí

HPJ 08 Černoze, hnědoze i slabě oglejené, vždy však erodované, převážně na spraších, zpravidla ve vyšší svazitosti; středně těžké; **silně náchylné k erodovatelnosti**, ohrožené větrnou erozí

HPJ 58 Fluvizeme glejové na nivních uloženinách, popřípadě s podložím teras, středně těžké nebo středně těžké lehčí, pouze slabě skeletovité, hladina vody níže 1 m, vláhové poměry po odvodnění příznivé; **silně náchylné k erodovatelnosti**, větrnou erozí ohrožené (niva a první terasa Daníže).

HPJ 60 Černice modální i černice modální karbonátové a černice arenické na nivních uloženinách, spraši i sprašových hlínách, středně těžké, bez skeletu, příznivé vláhové podmínky až mírně vlhčí středně náchylné k erodovatelnosti, bez ohrožení větrnou erozí (pouze fragment v zastavěném území v nivě Daníže)

HPJ 61 Černice pelické i černice pelické karbonátové na nivních uloženinách, sprašových hlínách, spraších, jílech i slínech, těžké i velmi těžké, bez skeletu, sklon

k převlhčení; středně náchylné k erodovatelnosti; bez ohrožení větrnou erozí (niva Haťského potoka).

Z výše uvedeného plyne, že drtivá většina plochy k. ú. Chvalovice (HPJ 01, 08, 58) je silně náchylná k erodovatelnosti (ohrožení vodní erozí 2. nejvyšším stupněm) při současném ohrožení větrnou erozí. K tomu jsou plochy s HPJ 05 řazeny k půdám nejohroženějším větrnou erozí. Bez erozního nebezpečí jsou pouze půdy v nivě Daníže a Haťského potoka.

2.2.4. Klima

Podnebí je teplé, dle Quitta (1971) je území řazeno do nejzápadnějšího výběžku oblasti T4 na přechodu k oblasti T2.

- T4 (VT) – výrazně teplé, velmi suché podnebí ovlivněné srážkovým stínem Českomoravské vrchoviny, s průměrnou roční teplotou 9 – 10 st. C, průměrný úhrn srážek 450 – 500 mm. Nejteplejším měsícem v roce je červenec s průměrnou teplotou 19 až 20°C, nejchladnějším měsícem je pak leden s průměrnými teplotami –2 až –3°C. Převažuje západní proudění, ale významné jsou i jihovýchodní větra, které přinášejí v zimě déšť a v létě sucho nebo bouřky.
- T2 - dlouhé, teplé a suché léto, velmi krátké přechodné období s teplým až mírně teplým jarem i podzimem a krátká, mírně teplá, suchá až velmi suchá zima s velmi krátkým trváním sněhové pokrývky. Nejteplejším měsícem v roce je červenec s průměrnou teplotou 18 až 19°C, naopak nejchladnějším měsícem je leden s průměrnými teplotami –2 až –3°C.

2.2.5. Hydrologie

Území hydrograficky přísluší do povodí Dyje. Většina území je odvodňována levostranným přítokem Dyje - Danížem, vlévající se do Dyje (resp. Mlýnské strouhy) u Jaroslavic. Malá část řešeného území v jižní části je hydrograficky napojena na Daníž prostřednictvím Haťského potoka. Říční síť řešeného území Daníže je velice řídká.

Daníž, protékající napříč řešeným územím od západu k východu, je drobným potůčkem, rovněž se značně nevyrovnaným režimem. Protéká zemědělskou krajinou a je beze zbytku regulovaný. Regulace toku má výrazně negativní vliv na samočisticí schopnost toku i na další jeho ekologické a estetické funkce. Západně od obce se na toku nachází zavlážovací nádrž, mezi touto nádrží a obcí je situován na levé straně toku drobný zarůstající rybníček.

Jakost vody nad obcí lze zařadit do třídy jakosti IV. - voda silně znečištěná (podle normy ČSN 75 7221 pro povrchové vody). Koryto snadno zarůstá různými plevelnými rostlinami, které brání průtoku vody a koryto se snadno zanáší. V obci a pod obcí se kvalita vody zlepšila po vybudování kanalizace a společné ČOV s obcí Dyjákovičky (Krejčí, 2006).

Vodní toky a nivy jsou významným krajinným prvkem ze zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny.

2.2.6. Vegetace

Podle fyto geografického členění České republiky patří řešené území do fyto geografické oblasti: Termofytikum, obvodu: Panonské termofytikum, okresu: Znojensko-brněnská pahorkatina.

Z pohledu potenciální přirozené vegetace (Neuhäselová) je území řazeno do prvosenkových dubohabřin (*Primulo veris-Carpinetum*), při státní hranici od západu okrajově zasahuje i mochnová doubrava (*Potentillo albae-Quercetum*).

2.2.7. Biogeografie

Řešené území se nachází v Lechovickém biogeografickém regionu č. 4.1, který leží v panonské biogeografické podprovincii. Bioregion je tvořen šterkopískovými terasami s pokryvy spraší a ostrůvky krystalinika. Převažuje zde 1. dubový vegetační stupeň, v nivě Daniže a ostrůvkovitě i na severních svazích (spíše jako přechod) pak 2., bukovo-dubový stupeň. Potenciální přirozená vegetace je řazena na jihu a S - SV do sprašových doubrav s *Quercus petrae*, *Q. pubescens*, *Q. robur* (*Quercetum pubescenti-roboris*), středem území prochází pruh prvosenkové dubohabřiny (*Primulo veris-Carpinetum*). V nivních polohách jsou pravděpodobné střeškové jaseniny (*Pruno padi-Fraxinetum excelsioris*). Bioregion představuje část severopanonské podprovincie ovlivněné srážkovým stínem, sousedstvím hercynských bioregionů a s charakteristickým výskytem acidofilních druhů. Bioregion je starosídelní oblastí, proto je dnes biodiverzita nízká, je zde však přítomna řada mezních prvků, probíhá řada okrajů areálů. Významné zastoupení mají submediteránní, ve fauně pontomediteránní druhy. Zasahují do něj následující biochory:

1RE Plošiny na spraších 1. v.s. (naprosto dominantní)

Reliéf tvoří velmi rozsáhlé plošiny, které na vzdálenost 4 km nemají převýšení větší než 50 m. V některých případech se nápadněji svažují k okrajům, kde se nacházejí protáhlé ploché sníženiny tvaru velmi malých údolí, často suchých (úpady), s hloubkou do 15 m.

Klima je velmi teplé a suché (T4), přízemní teplotní inverze jsou nevýrazné. Nebezpečím je na velkých holých pláních silný vítr a následná větrná eroze. Typ je charakteristický velmi homogenním prostředím.

Vegetace: Je možno předpokládat potenciální výskyt panonské teplomilné doubravy ze svazu *Aceri tatarici-Quercion* (*Quercetum pubescenti-roboris*), v řešeném území pak spíše panonské prvosenkové dubohabřiny (*Primulo veris-Carpinetum*). U potočních niv lze předpokládat vegetaci olšových jasenin (*Pruno-Fraxinetum*). Přirozená nelesní vegetace je vzácná, na vlhčích místech jsou zastoupeny porosty odpovídající vegetaci teplejšího křídla svazu *Calthion*, místy jsou zastoupeny rákosiny (*Phragmition* nebo *Scirpion maritimi*).

Pole v tomto typu biochory dosahují maximálního podílu a tvoří extrémně velké celky. Ohraničena jsou především komunikacemi, dále pak větrolamy.

Lesy jsou zastoupeny ojedinělými akátovými a topolovými remízky. Dřevinná vegetace je tvořena především větrolamy (jasan, javor klen, topol černý, duby, cizokrajné dřeviny). Travnatobylinnou vegetaci zastupují hlavně ruderalní porosty v příkopech silnic.

Zcela okrajově do území na SZ zasahuje biochora 1PB Pahorkatiny na slínech 1. v. s. (možno ignorovat s ohledem na odlišnosti použitých měřítek).

PŘEHLED STG ZASTOUPENÝCH V ŘEŠENÉM ÚZEMÍ

Řešené území se nachází dominantně v 1. (dubového) vegetačním stupni s přechodem do 2. (bukodubového) v nivě Daniže.

Zastoupení jednotlivých skupin typů geobiocénů v řešeném území nelze s ohledem na neexistenci dostatečných podkladů o trofických, hydrických a mikroklimatických poměrech území a nepřítomnost jednoznačných bioindikátorů na intenzivně obhospodařovaných pozemcích stanovit s větší přesností. Na základě charakteristik zastoupených typů biochor, odvozených stanovištních podmínek a vymezených BPEJ či LT lze v zájmovém území předpokládat výskyt především následujících STG:

Ligustri-querceta - doubravy s ptačím zobem (LiQ)

1 BD 3

Přírodní stav biocenóz

Hlavní dřevinou je průměrně vzrůstný dub zimní (*Quercus petraea* agg.), někdy se přidružují dub pýřitý (*Quercus pubescens*) a dub cer (*Quercus cerris*). Dřevinné patro je druhově bohaté, pravidelně jsou přimíšeny lípa srdčitá (*Tilia cordata*), babyka (*Acer campestre*), habr (*Carpinus betulus*), jeřáb břek (*Sorbus torminalis*), výjimečně i jeřáb muk (*Sorbus aria*) a jeřáb oskeruše (*Sorbus domestica*). Charakteristické je často až souvisle zapojené keřové patro, druhově bohaté, tvořené teplomilnými druhy. Vždy se vyskytuje alespoň některý z bazifilních mezotrofů a eutrofních bazifytů - ptačí zob obecný (*Ligustrum vulgare*), dřín obecný (*Cornus mas*), kalina tušalaj (*Viburnum lantana*), klokoč zpeřený (*Staphylea pinnata*), višně křovitá (*Cerasus fruticosa*), brslen bradavičnatý (*Euonymus verrucosa*), růže galská (*Rosa gallica*). Dále se v keřovém patře uplatňuje svída krvavá (*Swida sanguinea*), řešetlák počistivý (*Rhamnus catharticus*), hlohy (*Crataegus laevigata*, *C. monogyna*). V druhově velmi bohaté synusii podrostu se vyskytují teplomilné mezotrofní druhy s význačným podílem druhů s kalcifilní tendencí. Pravidelně, často až dominantně zde rostou válečka prapořitá (*Brachypodium pinnatum*), válečka lesní (*Brachypodium sylvaticum*), ostřice horská (*Carex montana*), ostřice nízká (*Carex humilis*), ostřice Micheliho (*Carex michelii*), lipnice hajní (*Poa nemoralis*), lipnice úzkolistá (*Poa angustifolia*), strdivka zbarvená (*Melica picta*). Z nápadných kalcifilních bylin zde charakteristicky rostou medovník meduňkolistý (*Melittis melissophyllum*), kamejka modronachová (*Buglossoides purpureocaerulea*), třemdava bílá (*Dictamnus albus*), pryšec mnohobarvý (*Euphorbia polychroma*), hvězdnice chlumní (*Aster amellus*), plamének přímý (*Clematis recta*), kosatec různobarvý (*Iris variegata*), kosatec trávolistý (*Iris graminea*), černohlávek velkokvětý (*Prunella grandiflora*), violka divotvárná (*Viola mirabilis*), violka srstnatá (*Viola hirta*), plicník měkký (*Pulmonaria mollis*), prvosenka jarní (*Primula veris*), prorostlík srpovitý (*Bupleurum falcatum*), kopretina chocholičnatá (*Pyrethrum corymbosum*) aj. Přidružují se typické hájové mezotrofy např. hrachor černý (*Lathyrus niger*), zvonek broskvolistý (*Campanula persicifolia*), konvalinka vonná (*Convallaria majalis*), kokořík vonný (*Polygonatum odoratum*), rozrazil rezekvítek (*Veronica chamaedrys*), plicník lékařský (*Pulmonaria officinalis*), ptačinec velkokvětý (*Stellaria holostea*).

Aktuální stav biocenóz

Většina segmentů této skupiny je využívána zemědělsky jako pole, částečně jako sady teplomilných dřevin (broskvoně, meruňky, mandloně) a vinice. Tam, kde tisícileté kontinuální zemědělské využívání zabránilo v postglaciálním období vývoji lesních biocenóz, zachovaly se černoze. Na svazích členitých pahorkatin jsou místy zbytky druhově velmi bohatých postagrárních lad, které se svým druhovým složením blíží východoevropským stepím. Typicky na nich rostou kavyly (*Stipa joannis*, *S. capillata* aj.), kozinec bezlodyžný (*Astragalus excapus*), katrán tatarský (*Crambe tataria*), sinokvět měkký (*Jurinea mollis*),

hlaváček jarní (*Adonis vernalis*) aj., velmi vzácně se vyskytuje mandloň nízká (*Amygdalus nana*), častější bývá višň křovitá (*Cerasus fruticosa*).

V intenzivně využívané zemědělské krajině se trvalá vegetace zachovala jen fragmentárně, často zde samovolně vznikají dřevinná společenstva s dominancí allochtonních dřevin akátu a kustovnice cizí a také některých zplanělých ovocných druhů. Svahy členitých pahorkatin s překryvy spraší byly v 70. a 80. letech velkoplošně terasovány, na svazích teras došlo k rozvoji ruderálních druhů.

Lesy se zachovaly jen výjimečně, obvykle na členitém reliéfu. Kromě přírodě blízkých dubových pařezin jsou časté akátiny. Na zorněných plošinách byla pole v 50. letech rozčleněna liniemi větrolamů s převahou nepůvodních dřevin.

Význam a ohrožení

Zemědělsky vysoce produktivní lokality, lesnicky produkčně mírně podprůměrné. Všechny zbytky přírodě blízkých lesních společenstev i postagrárních stepních lad jsou neobyčejně významné jako refugia celé řady vzácných a ohrožených teplomilných druhů rostlin a živočichů, patří ke společenstvům s nejvyšší biodiverzitou.

Pole jsou významně ohrožena větrnou erozí, na svazích dochází k častým projevům vodní eroze, místy vznikly hluboké strže. Přírodě blízké lokality lad jsou často narušovány ruderalizací a rozvojem invazních neofytů - akát, kustovnice cizí, lékořice lékařská aj. K degradaci bylinného patra lesů dochází v oborách s intenzivním chovem zvěře.

Cílový stav biocenóz ve skladebných prvcích ÚSES:

Cílovým společenstvem biocenter jsou doubravy dubu zimního s druhově bohatým keřovým patrem a s hojnější příměsí habru, lípy srdčité, jeřábu břeku, babyky, může se vyskytovat i dub pýřitý a dub cer. Při zakládání nových biocenter a biokoridorů je nutno používat semenný materiál populací dubů místní provenience, neboť je velmi pravděpodobný výskyt nově determinovaných jihoevropských taxonů. Z keřů lze vysazovat všechny druhy, uvedené v popisu přírodního stavu biocenóz, nikdy by neměly chybět ptačí zob obecný, dřín obecný, svída krvavá a řešetlák počistivý.

V řešeném území se jedná o naprosto dominantní STG.

Tili-querceta roboris inferiora - lipové doubravy nižšího a vyššího stupně (TQ inf)

1B-BD(3)4

Přírodní stav biocenóz:

Stromové patro tvoří dub letní (*Quercus robur*) s příměsí lípy srdčité (*Tilia cordata*), někdy i dubu zimního (*Q. petraea*). Z dalších dřevin je vtroušen habr (*Carpinus betulus*), vzácněji i jilm habrolistý (*Ulmus minor*), javor babyka (*Acer campestre*). V nesouvislém keřovém patře se vyskytují hlohy (*Crataegus monogyna*, *C. laevigata*), ptačí zob obecný (*Ligustrum vulgare*), svída krvavá (*Swida sanguinea*) aj.

V synusii podrostu převládají druhy mezotrofní, vždy se vyskytují alespoň některé bazifilní mezofyty a druhy snášejíci střídavé zamokření. Zpravidla převládají trávy – válečka lesní (*Brachypodium sylvaticum*), srha mnohomanželná (*Dactylis polygama*), lipnice hajní (*Poa nemoralis*), lipnice úzkolistá (*Poa angustifolia*) aj. Z bylin se charakteristicky vyskytují mochna bílá (*Potentilla alba*), srpice barvířská (*Serratula tinctoria*), hvozdík pyšný (*Dianthus superbus*), bukvice lékařská (*Betonica officinalis*), bršlice kozí noha (*Aegopodium*

podagraria), ptačinec velkokvětý (*Stellaria holostea*), sasanka hajní (*Anemone nemorosa*), jaterník podléška (*Hepatica nobilis*), konvalinka vonná (*Convallaria majalis*), medovník meduňkolistý (*Mellitis melissophyllum*) aj.

Aktuální stav biocenóz:

Lokality lipových doubrav byly většinou součástí pravěké ekumeny. Jsou v převážné míře zemědělsky využívány jako orná půda. Jen nepatrně se vyskytují polokulturní louky až lada. Současné lesní porosty tvoří jednak přírodě blízké doubravy, často výmladkového původu, s příměsí lípy a habru, jednak přírodě vzdálené borové a smrkové porosty. Díky antropickým vlivům (např. hrabání steliva) došlo i k ochuzení synusie podrostu, kde potom bývají až spoludominantní bezkolenec rákosovitý (*Molinia arundinacea*), ostřice třeslicovitá (*Carex brizoides*), třtina rákosovitá (*Calamagrostis arundinacea*) a metlice trsnatá (*Deschampsia caespitosa*), indikující přechod k březovým doubravám (1-3 A-AB 4).

Význam a ohrožení:

Zemědělsky obhospodařované pozemky jsou středně a lépe produktivní, lesní porosty vykazují produktivitu průměrnou. Přírodě blízké lesní i travinné porosty mají velký význam pro ochranu genofondu mezotrofních druhů a druhů s kalcifilní tendencí.

Zbylé segmenty přírodě blízkých listnatých lesů jsou silně ohroženy přeměnou na jehličnaté monokultury.

Cílový stav biocenóz ve skladebných prvcích ÚSES:

Všechny přírodě blízké segmenty lipových doubrav patří do kostry ekologické stability. Cílovým stavem biocenter jsou vysokokmenné doubravy s dubem letním i zimním, vždy s příměsí lípy srdčité. Příměs mohou tvořit i další dřeviny – habr, jilm habrolistý, babyka, z keřů ptačí zob obecný, svída krvavá a hlohy.

STG je ve fragmentu vymezeno u státní hranice okolo Haťského potoka.

Fraxini-alneta inferiora - jasanové olšiny nižšího stupně (FrAl inf)

2 BC-C(4)5a

Přírodní stav biocenóz

Stromové patro tvoří olše lepkavá (*Alnus glutinosa*) a jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*), přimíseny jsou vrby (*Salix fragilis*, *S. alba* a jejich kříženci), vzácněji i topoly (*Populus nigra*, *P. tremula*). V podúrovni často roste střemcha hroznovitá (*Padus avium*). V keřovém patře zde rostou vrby (*Salix caprea*, na březích *S. purpurea*, *S. triandra*, *S. viminalis*), hojně se vyskytuje bez černý (*Sambucus nigra*), brslen evropský (*Euonymus europaea*), dále krušina olšová (*Frangula alnus*) a kalina obecná (*Viburnum opulus*). Typický je hojný výskyt liány chmele otáčivého (*Humulus lupulus*). V obvykle druhově bohaté synusii podrostu se mísí druhy mokřadní a vlhkomilné s druhy mezofilními, k dominantám patří druhy s nitrofilní tendencí. Nápadný je časný jarní aspekt s orsejem jarním (*Ficaria bulbifera*), sasankami (*Anemone nemorosa*, *A. ranunculoides*), mokřýšem střídavolistým (*Chrysosplenium alternifolium*), blatouchem bahenním (*Caltha palustris*), křivatcem žlutým (*Gagea lutea*), plicníkem lékařským (*Pulmonaria officinalis*), prvosenkou vyšší (*Primula elatior*) aj. V letním aspektu patří k dominantám bršlice kozí noha (*Aegopodium podagraria*), tužebník jilmový (*Filipendula ulmaria*), skřípina lesní (*Scirpus sylvaticus*), metlice trsnatá (*Deschampsia*

caespitosa), kopřiva dvoudomá (*Urtica dioica*), dále se často vyskytují ptačince (*Stellaria nemorum*, *S. holostea*), křehkýš vodní (*Myosoton aquaticum*), potočník vzpřímený (*Berula erecta*), devětsil lékařský (*Petasites hybridus*), ostřice lesní (*Carex sylvatica*), kostřava obrovská (*Festuca gigantea*), válečka lesní (*Brachypodium sylvaticum*), kuklík městský (*Geum urbanum*), netýkavka nedůtklivá (*Impatiens noli-tangere*), hluchavka skvrnitá (*Lamium maculatum*), pcháč zelinný (*Cirsium oleraceum*) a mnohé jiné. Pro jasanové olšiny n. st. je charakteristická velká pestrost typů fytocenóz, odrážející jednak rozmanitost hydrických a trofických vlastností půdy, jednak specifické vegetační poměry jednotlivých povodí, včetně regionálních zvláštností. Charakteristická je často také maloplošná mozaikovitost druhového složení synusie podrostu.

Typickými druhy pramenišť jsou ostřice oddálená (*Carex remota*), řeřišnice hořká (*Cardamine amara*), mokřýš střídavolistý (*Chrysosplenium alternifolium*), z mechorostů zejména měřík vlnitý (*Plagiomnium undulatum*).

Aktuální stav biocenóz

Říční a potoční nivy této skupiny byly většinou v průběhu středověké kolonizace případně již i dříve odlesněny a využívány jako louky. Vznikla zde škála travinnobylinných společenstev, náležejících do svazů *Alopecurion pratensis* a *Calthion*. Fragmenty lesních společenstev zůstaly většinou zachovány jen jako úzké lemy břehových porostů, v nichž v různém vzájemném poměru rostla většina dřevin přirozené skladby. Ke změnám vodního režimu začalo docházet již ve středověku při budování mlýnských náhonů. V současné době jsou toky většinou napřímeny a zahlobeny a širší části niv často i zorněny, místy dokonce využívány jako stavební pozemky. Břehové porosty upravených toků mají často přírodě vzdálený charakter (výsadby euroamerických topolů) a jejich podrost bývá velmi silně ruderalizován. Naopak některé luční enklávy byly v posledních desetiletích ponechány ladem, stala se z nich mokřadní lada s dominancí tužebníku jilmového, skřipiny lesní a metlice trsnaté a postupně zarůstají náletem olše lepkavé.

Význam a ohrožení

Luční i lesní společenstva se vyznačují mírně nadprůměrnou produkcí, rozhodující je ovšem význam vodohospodářský. Břehové porosty přispívají ke stabilizaci koryta, společně s nivními loukami zabraňují nadměrné eutrofizaci vody, zásadní je i retenční působení potočních niv v době velkých povodní. Přírodě blízké segmenty dřevinných i lučních společenstev jsou výjimečně významnými refugii vodní, mokřadní a vlhkomilné bioty a umožňují výskyt sestupujících submontánních druhů v nižších polohách.

Význam jasanových olšin je výrazně ohrožen technickými úpravami koryt toků jejich napřímením a zahlobením a následně sníženou hladinou podzemní vody. Živočišnou složku nepříznivě ovlivňuje znečištění toků. Druhová diverzita břehových společenstev je někdy výrazně narušována nevhodnými zásahy v břehových porostech (výsadba topolových kultivarů, vytváření nesmíšených jasanových břehových porostů, jednorázové smýcení, likvidace keřového patra). Diverzita je ochuzována v důsledku šíření ruderálních druhů, velmi často i invazních neofytů.

Cílový stav biocenóz ve skladebných prvcích ÚSES:

Všechny přirozené segmenty prameništích společenstev je třeba zařadit do kostry ekologické stability a ponechat bez zásahu přirozenému vývoji. Potoční jasanové olšiny tvoří přirozenou soustavu biokoridorů vodní, mokřadní a mezofilní bioty. Hlavními kosterními dřevinami biocenter i biokoridorů jsou olše lepkavá a jasan ztepilý, v biokoridorech je vhodná vyšší účast stromových i keřových vrb (vrba bílá, v. křehká, v. trojmužná, v. košíkářská, v.

nachová), vhodná je příměs střemchy hroznovité a alespoň některých keřů z přirozené dřevinné skladby. V biocentrech i biokoridorech je přípustné výmladkové hospodaření. Nikdy by nemělo docházet k úplnému smýcení porostů, nejvhodnější je jednotlivý výběr s ponecháním určitého počtu doupných stromů. Funkci biokoridorů a biocenter plní i nivní louky s převahou přirozeně rostoucích druhů, vyžadující pravidelné kosení.

STG je vymezena v nivě Daníže.

2.2.8. Fauna

Převážně zkulturněná krajina jihovýchodního předhůří Českomoravské vrchoviny hostí ochuzenou faunu. Ta je součástí panonské části Moravy s vyzníváním zástupců pontomediterránního prvku k nejvýchodnějším svahům České vysočiny. Vyznívá zde např. rozšíření kudlanky nábožné, pakudlanky jižní nebo pestrokřídlece podražcového, z plazů například ještěrky zelené. Pro rozsáhlé lány tohoto bioregionu byl v minulosti charakteristický výskyt dropa velkého, lindušky úhorní a dytíka úhorního. Drobné vodní toky náležely do pstruhového pásma, dnes jsou však prakticky bez ryb. V periodických tůních ve zbytecích luhů přežívala žabronožka *Pristicephalus carnuntanus*.

Významné druhy - Savci: jezek východní (*Erinaceus concolor*), myšice malooká (*Apodemus microps*), netopýr brvitý (*Myotis emarginatus*). Ptáci: husa velká (*Anser anser*), zrzohlávka rudozobá (*Netta rufina*), luňák červený (*Milvus milvus*), raroh velký (*Falco cherrug*), drop velký (*Otis tarda*), dytík úhorní (*Burhinus oedicephalus*), vodouš rudonohý (*Tringa totanus*), vlha pestrá (*Merops apiaster*), strakapoud jižní (*Dendrocopos syriacus*), linduška úhorní (*Anthus campestris*), břehule říční (*Riparia riparia*), cvrčilka slavíková (*Locustella luscinioides*), sýkořice vousatá (*Panurus biarmicus*), moudivláček lužní (*Remiz pendulinus*), ťuhák menší (*Lanius minor*), ťuhák rudohlavý (*Lanius senator*), havran polní (*Corvus frugilegus*). Obojživelníci: skokan štihlý (*Rana dalmatina*). Plazi: ještěrka zelená (*Lacerta viridis*). Měkkýši: páskovka žíhaná (*Cepaea vindobonensis*), hlemýžď zahradní (*Helix pomatia*), keřnatka vrásčitá (*Euomphalia strigella*), trojlaločka pyskatá (*Helicodonta obvoluta*). Hmyz: kobylka révová (*Ephippiger ephippiger*), kobylka sága (*Saga pedo*), saranče *Omocestus petraeus*, *Euchorthippus pulvinatus*, srpice komárovec (*Bittacus hageni*), *Bittacus italicus*, pestrokřídlec podražcový (*Zerynthia polyxena*), žlutásek (*Colias chrysotheme*), můry *Anarta myrtili*, *Lygephila ludicra*, *Phyllophila obliterated*, *Pyrrhia purpurina*, *Platyperigea terrea*, *P. aspersa*, *Perigrapha l-cinctum*, vřetenuška *Zygaena punctum*, píďalka *Pachycnemia hippocastanaria*, drvopleň *Parahypopta caestrum*, drobníček *Ectoedemia rufifrontella*, zavíječi *Synaphe bombycalis*, *S. connectalis*, pakudlanka jižní (*Mantispa styriaca*), kutilka *Sceliphron destillatorius*, kudlanka nábožná (*Mantis religiosa*), střevlík *Cymindis variolosa*. Korýši: žabronožka *Pristicephalus carnuntanus*.

Na podzim 2020 byly v rozsáhlých blocích orné půdy na JZ od obce a při vinohradech na severu zaznamenána dvě hejnka koroptví (obě po cca 15 kusech).

2.3. POPIS A ANALÝZA AKTUÁLNÍHO STAVU KRAJINY

Katastrální území Chvalovic je kulturní krajinou, kde převládajícím fyziotypem jsou rozsáhlé agrocentry. Naprostou většinu výměry katastru tvoří zemědělská půda, kterou zde představuje orná půda, podíl ostatních kultur vyjma vinic je zanedbatelný. Téměř celé řešené území představuje zemědělsky nadprůměrně využitou krajinu, které chybí extravilánová zeleň v odpovídající přirozené porostní skladbě.

Přirozené maloplošné hospodaření se po kolektivizaci zemědělství změnilo na intenzivní zemědělskou velkovýrobu. S odstraněním drobnějších políček s vyšším zastoupením trvalých travních porostů. Značně degradovala druhová diverzita krajiny.

Trvalé travní porosty na slatinách jako ekologicky významná zeleň byly postupně často meliorovány. Z těchto meliorovaných ploch je eutrofizovaná voda odváděna drenážemi zaústěnými do vodních toků, které jsou tímto znehodnocovány (Krejčí, 2006).

V odlesněném území chybí především bývalé meze a luční porosty podél vodních toků, téměř absentují rovněž alejové výsadby. Zároveň se jedná o část širšího území, kde není zbudována ani síť větrolamů, které jsou časté směrem na SV a V.

Ve vztahu k ekologické stabilitě krajiny mají zásadní význam pouze trvalé vegetační formace. Dělíme je na:

1. lesní porosty,
2. trvalé travní porosty (louky, pastviny, stepi, lada),
3. břehové a doprovodné porosty vodních toků a ploch,
4. doprovodnou vegetaci komunikací,
5. rozptýlenou trvalou vegetaci,
6. zahrady a vinice,
7. veřejnou a vyhrazenou zeleň.

Lesní porosty

Jak je uvedeno výše, lesy jsou zastoupeny pouze na zlomku území nad tokem Daníže. Pro řešení ekologické stability je žádoucí započít s realizací navržených lokálních biocenter, která v budoucnu mohou převzít roli nyní absentujících dubohabřin a teplomilných doubrav.

Trvalé travní porosty

Hospodářsky využívané travní porosty se v území vyskytují opět ve fragmentu pouze u Daníže na jeho pravém břehu. Charakter neprodukčních TTP pak mají další plochy podél Daníže blíže k obci, případně parkově upravené plochy na sz. okraji obce. Specifickým TTP je plocha letiště v Hatích. Výrazně degradované fragmenty TTP se vyskytují podél dvou polních cest se zbytky původních ovocných dřevin a novými výsadbami, případně v příkopech podél silnic. Jako ekostabilizační prvky s protierozní funkcí mohou plnit navrhované pruhy TTP s výsadbami stromů nebo keřů v blocích orné půdy, protierozní a protipovodňovou ochranu by mohly zajistit návrhy na zatravnění významnějších údolnic.

Břehové a doprovodné porosty vodních toků a ploch

Tyto formace jsou jedny z mála ekostabilizačních a krajinoformujících prvků v území. Jedná se ale pouze o významnější linii podél Daníže a ve fragmentech pak o linii jasanů podél Haťského potoka. Pokud jde o stojaté vody, tak se v území vyskytuje na toku Daníže malý rybníček Chvalovice s linií vzrostlých vrb a olší. V těsné blízkosti se pak směrem na západ nachází umělá nádrž obdélníkového tvaru, která je skryta od severu hradbou břehových porostů Daníže, od jihu pak linií dřevin s dominantním akátem.

Doprovodná vegetace komunikací

Doprovodnou vegetaci komunikací tvoří vegetační pásy liniového charakteru, lemující v řešeném území především silnice a některé účelové komunikace. Vegetační doprovod podél komunikací je aktuálně ve velmi nevyhovujícím stavu, kdy se jedná o fragmentární zbytky až solitérní jedince původních alejí (viz TTP výše).

Ekologický význam bývá rozličný, podstatná je zejména krajinná hodnota. V řešeném území roste výrazně význam funkce při protierozní ochraně. Z hlediska ÚSES jsou použitelné zejména jako interakční prvky.

Rozptýlená trvalá vegetace

Z velké části se jedná o některé plochy popsané v předchozích odstavcích. Další plochy jsou opět soustředěny u potoka Daníže, kde obsazují plochy nad první terasou a svahy zaříznutého údolíčka nad pravým břehem. Ve spodní části jsou situovány stavby vinných sklepů.

Zahrady

Zahrady jsou součástí zástavby nebo na něj přímo navazují. Vinice tvoří rozsáhlé plochy v severní části katastru, kde mohou plnit částečně i roli opatření proti větrné erozi.

Veřejná a vyhrazená zeleň je reprezentována především dětským zábavním parkem a od něj se k severu táhnoucím pruhem nových výsadeb, stejně jako parkově upravená plocha nad pravým břehem Daníže v prostoru mezi vinnými sklepy a vodní nádrží.

Většinu výše popsaných ploch můžeme řadit ke kostře ekologické stability, byť v k. ú. Chvalovice nelze tyto segmenty často hodnotit vysokým stupněm. Převážně se bude jednat pouze o stupeň 2, zřídka i 3 - málo až středně stabilní.

Výraznou osu tvoří potok Daníž, okolo něhož je situována většina stabilnějších ploch v mozaice s kolísajícím stupněm ekologické stability, který ojediněle (případně do budoucna – realizovaná část lokálního biokoridoru) může dosahovat i 4. stupně.

Nutno konstatovat, že kostra ekologické stability je v k. ú. Chvalovice takřka absentující (v zásadě omezena na okolí Daníže a ve fragmentech na Hat'ský potok či doprovod silnic a několika málo úseků polních cest).

3. NÁVAZNOST NA NADREGIONÁLNÍ A REGIONÁLNÍ SES, KONCEPCE NÁVRHU MÚSES.

3.1. NADREGIONÁLNÍ A REGIONÁLNÍ ÚZEMNÍ SYSTÉM EKOLOGICKÉ STABILITY

Pro řešené území je v současné době platná územně plánovací dokumentace vydaná krajem - Zásady územního rozvoje Jihomoravského kraje (dále jen „ZÚR JMK“). Tato dokumentace v řešeném území nevymezuje samostatné plochy pro územní systém ekologické stability na nadregionální i regionální úrovni.

3.2. MÍSTNÍ (LOKÁLNÍ) ÚZEMNÍ SYSTÉM EKOLOGICKÉ STABILITY

Plán MÚSES velmi dobře navazuje na vymezení MÚSES v k. ú. Dyjákovičky a zčásti v k. ú. Šatov. Problematické je nenavazující vymezení MÚSES mimo řešené k. ú. Chvalovice při severozápadní hranici (k. ú. Šatov). V těchto místech je na hranicích obou katastrů vymezen lokální biokoridor, který nemá pokračování. Pravděpodobně se předpokládalo, že LBK z označením K3a a K3b v k. ú. Šatov bude pokračovat přímo nejkratší cestou k železnici. Formálně by takové řešení mohlo existovat, z praktického hlediska hospodaření v krajině by ale došlo realizací takového LBK k oddělení poměrně malé plochy orné půdy (cca 2 ha), což by jistě naráželo na odpor hospodařícího zemědělského subjektu. Proto se jako schůdnější jeví pokračování podél katastrální hranice na území sousedního k. ú. Šatov k dráze a pak po jejím severním okraji směrem ke k. ú. Havraníky, kde se napojí na již vymezené LBC U Dráhy v k. ú. Havraníky.

Plán místního systému ekologické stability navržený pro řešené území sestává celkem z 22 samostatných ploch biocenter a biokoridorů, podrobněji popsanych v tabulkové části plánu. MÚSES je v řešeném území reprezentován pouze větvemi lokální úrovně. Jedna z nich patří k hygrofilní až hydrofilní řadě (LBK 01 a LBK 02 podél toku Daníže, částečně i LBK 05 podél Haťského potoka) další větev patří k řadě normální až sušší - mezofilní háje a teplomilné doubravy (LBK 03 a 04).

3.3. INTERAKČNÍ PRVKY

Metodickými podklady pro tvorbu ÚSES nejsou stanoveny žádné konkrétní požadavky, které by výrazněji omezovaly výslednou podobu interakčních prvků. Interakční prvky mohou mít tudíž velice rozmanitý charakter (např. náletových porostů dřevin, ovocných a okrasných alejí, polokulturních a ladních bylinných porostů apod.) a často plní v krajině vedle funkcí ekologických i jiné významné funkce (např. půdoochrannou, vodohospodářskou, estetickou).

Funkci interakčních prvků plní i doprovodná vegetace vodotečí, komunikací, protierozní meze a další přírodě blízké formace. Ostatní, rovněž důležité prvky pro zachování krajinných hodnot v území je nutné navrhovat při řešení komplexních pozemkových úprav.

Mezi významné interakční prvky v území patří v podstatě pouze zeleň okolo Daníže a fragmenty liniové zeleně podél některých cest. Nově jsou navrhovány interakční prvky ve formě linií podél stávajících polních cest a dvě zatravněné údolnice v blocích orné půdy. Liniové prvky jsou děleny na dvě kategorie podle šířky – 6 m široké prvky (16 ploch) budou v ose osázeny dřevinami stromového vzrůstu do pruhu TTP s možným doplněním keřů (budou zároveň plnit funkci poloproduktivních větrolamů), 3 m široké linie (10 ploch) pak budou zatravněny s výsadbou linie dřevin keřového vzrůstu v ose pruhu.

3.4. REŽIMY OCHRANY PŘÍRODY A KRAJINY

3.4.1. Zvláště chráněná území

V k. ú. Chvalovice se nenalézá žádné zvláště chráněné území dle zákona 114/1992 Sb. ve znění pozdějších předpisů.

3.4.2. NATURA 2000

Do k. ú. Chvalovice nezasahuje žádná evropsky významná lokalita ani Ptačí oblast soustavy NATURA 2000.

3.4.3. Významný krajinný prvek

V k. ú. Chvalovice není registrován žádný významný krajinný prvek dle zákona 114/1992 Sb. ve znění pozdějších předpisů. Za VKP ze zákona se považují dle § 3 písm.b) zákona obecně lesy (zde malé fragmenty okolo toku Daníže), rašeliniště, vodní toky, rybníky, jezera, údolní nivy (zde niva Daníže a Haťského potoka).

3.4.4. Lokalita výskytu zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů s národním významem

Při severním okraji zástavby Chvalovic byla vymezena lokalita výskytu zvláště chráněného druhu s národním významem. Tato lokalita s názvem Chvalovice byla vyhlášena kvůli ochraně sysla obecného (*Spermophilus citellus*), v roce 2020 ale byla zrušena.

3.4.5. Migračně významné území

Do k. ú. Chvalovice nezasahuje žádný biotop zvláště chráněných druhů velkých savců. Nejsou tu evidována žádná kolizní místa na komunikacích.

3.5. OBECNÉ ZÁSADY ZAJIŠTĚNÍ FUNKČNOSTI ÚSES

1) Vzhledem k minimálnímu rozsahu PUPFL v řešeném území postačuje prosté konstatování, že je nutno hospodařit způsobem, který udrží nebo zvýší přirozenou druhovou dřevinnou skladbu.

2) na ZPF jsou doporučena realizovat mimo jiné tato opatření proti vodní a větrné erozi, zejména v místech s prokazatelnými erozními jevy nebo na plochách vysoce náchylných k erodovatelnosti (dle BPEJ):

- návrh vhodného umístění pěstovaných plodin, včetně ochranného zatravnění
- návrh pásového pěstování plodin
- ochranné obdělávání (setí/sázení do mulče, setí/sázení do ochranné plodiny)

Technická opatření zahrnují

- zatravnění údolnic a pruhu min. 5 m od břehových hran vodotečí
- polní cesty a jejich vegetační doprovod snižující větrnou erozi

Kromě opatření ke snížení nebezpečí či projevů eroze, je třeba vyžadovat, aby nedocházelo k aplikaci chemikálií, zvláště pesticidů v pruhu alespoň 10 m od okraje biocenter a biokoridorů.

Část navržených opatření je třeba vymáhat na hospodařících subjektech (agrotechnická opatření), část je možno usadit do území v rámci územního plánu a část je třeba řešit v rámci pozemkové úpravy.

Šířka biokoridorů je proměnlivá. Závisí především od aktuálního stavu v krajině. Neexistující LBK terestrických řad jsou navrženy v šířce 20 m. Důvody pro zvětšení šířky jsou především smíšený charakter většiny biokoridorů a potřeba zabezpečení výsadeb dřevin stromového patra a v okrajích vytvoření ekotonu z keřů a TTP i s ohledem na § 1013, 1016 a především 1017 zákona 89/2012 Sb. (občanského zákoníku).

V místech, kde se aktuálně nalézají ekologicky stabilnější struktury v krajině, jsou tyto zahrnuty do LBK celé, což znamená mnohdy i výraznější překročení minimálního parametru dle metodických doporučení (především u lokální úrovně, kde činí 15 m). Jedná se především o část ploch v okolí toku Daníže.

3.6. POPIS JEDNOTLIVÝCH VĚTVÍ MÍSTNÍHO ÚSES

Smišená hydrofilně-mezofilní větev MÚSES „státní hranice – U Hatí“

Tato krátká větev postupuje od LBC 03 U hranic podél státní hranice u Hatí, napojuje se na Hat'ský potok, aby v k. ú. Dyjákovičky skončila v LBC U Hatí, odkud se rozvětňuje do tří samostatných větví. V k. ú. Chvalovice je tvořena převážně bloky orné půdy, pouze na části břehové hrany Hat'ského potoka se objevuje linie jasanů.

Hydrofilní a hygofilní větev MÚSES „Daníž“

Větev vázaná na vodní tok Daníže a nivní polohy okolo protíná k. ú. Chvalovice od západu k východu. Zatímco větší část od západu je tvořena údolnicí, která je z jihu lemována výrazným svahem, směrem k východu se postupně otevírá a přes zastavěné území Chvalovic již prochází v poměrně rovinném terénu. Mimo zástavbu je vodní tok Daníže lemován vzrostlými porosty převážně měkkých dřevin (vrby, topoly), k nimž od severu přiléhají bloky orné půdy. Pouze v prostoru u kapličky Panny Marie se vyskytují TTP s výsadbami dřevin (realizovaná část LBK).

Smišená xerofilně-mezofilní větev MÚSES „státní hranice – Chvalovický kopec“

Větev začíná v LBC 03 U hranic a pokračuje za rozsáhlými plochami zábavního průmyslu podél polních cest přes LBC 02 Chvalovický vrch k SV, kousek před silnicí Chvalovice – Šatov zatáčí v pravém úhlu, aby přetnula tuto silnici u křižovatky s komunikací, která zpřístupňuje vinné sklepy u Daníže, podél které dosáhne horního okraje svahu nad potokem a po tomto horním okraji postupuje k západu na k. ú. Šatov, kde se napojuje na LBC Chvalovický kopec. Mezi státní hranicí a údolím Daníže se vyskytují rozsáhlé bloky orné půdy, podél části polní cesty je pak nová výsadba linie dřevin (převážně jasanů, doplněné třešněmi). Svah nad Danížem je z velké části zarostlý náletovými dřevinami (zčásti i akát), těsně před katastrální hranicí je aktuálně rekultivovaná skládka. Na k. ú. Šatov pak více dominují svahy s porostem akátu.

Vzhledem k hydrickým i trofickým podmínkám nedochází trasováním k popření metodických zásad pro vymezení lokálního (místního) ÚSES.

Použité zkratky:

BPEJ – bonitovaná půdně ekologická jednotka
ČOV – čistírna odpadních vod
HPJ – hlavní půdní jednotka
KN – katastr nemovitostí
LBC – lokální biocentrum
LBK – lokální biokoridor
LT – lesní typ
MÚSES – místní (lokální) územní systém ekologické stability
ORP – obec s rozšířenou působností
PUPFL – pozemek určený k plnění funkcí lesa
S, SV, V, JV, J, JZ, Z, SZ – označení světových stran
STG – skupina typů geobiocénů
TTP – trvalé travní porosty
ÚAP – územně analytické podklady
VKP – významný krajinný prvek
ZPF – zemědělský půdní fond

Literatura:

Buček A., Lacina J. (1999): Geobiocenologie II. Skripta, Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, Brno.
Culek, M. ed. a kol.(1996): Biogeografické členění České republiky. Enigma Praha.
Culek, M. ed. a kol.(2005): Biogeografické členění České republiky II. AOPK ČR, Praha.
Demek, J. a kol. (1987): Zeměpisný lexikon ČSR. Hory a nížiny. Academia Praha.
Krejčí, J. (2006): Územní plán obce Chvalovice – část C - Plán MÚSES
Löw J. a kol. (1994): Rukověť projektanta ÚSES.
Matějovská O. a kol. (1988): Geologická mapa ČSR 1:50 000, list 34-11 Znojmo. ÚÚG Praha.
Metodické sdělení odboru obecné ochrany přírody a krajiny o vydání a uplatňování Metodiky vymezení územního systému ekologické stability. *Věstník MŽP, květen 2017.*
Další podklady – mapové portály AOPK ČR, Česká geologická služba, Státní pozemkový úřad ČR, GIS ORP Znojmo, ČÚZK, ÚHÚL

4. TABULKOVÁ ČÁST

4.1. STRUKTURA TABULKY

- Identifikace:** Jednoznačný kód v rámci katastrálního území
- Název:** Individuální pojmenování biocenter; pro biokoridory popis propojení mezi dvěma biocentry („LBCab – LBCcd“)
- Typ prvku:** BC – biocentrum
BK – biokoridor
- Hierarchie:** L – místní (lokální)
R – regionální
NR – nadregionální
- Katastr:** Dotčená k. ú.
- Lokalizace:** Specifikace polohy příslušné skladebné části ÚSES
- STG:** Specifikace skupin typů geobiocénů
- Výměra:** Výměra příslušné skladebné části ÚSES v m²; u biokoridorů za „/“ i délka v m (v řešeném k. ú.)
- Ekostabilita:** Výpis stupňů ekologické stability všech dílčích ploch ve skladebné části ÚSES
- Stav:** Popis aktuálního stavu
- Funkčnost:** Rozlišení, zda jde o skladebnou část funkční (F), nefunkční (N) či částečně funkční (C). Pro přiřazení jedné z uvedených možností je rozhodující skutečnost, nakolik je daná skladebná část ÚSES v současném stavu schopná plnit svou funkci v systému. Jako "funkční" je označena taková skladebná část, u které je současný stav zastoupených biotopů vyhovující pro její plné fungování v systému (byť některé dílčí partie skladebné části mohou být ve stavu "nefunkčním"). Jako "nefunkční" je naopak označena taková skladebná část, která v celém (příp. téměř celém) rozsahu svého vymezení vyžaduje změnu způsobu využití. Ve všech ostatních případech jsou skladebné části označeny jako "částečně funkční". V případě, že daná skladebná část přesahuje mimo řešené území, údaj v položce se vztahuje výhradně k jejím partiím v řešeném území.
- Ochrana:** Označení (zákonného) režimu ochrany – zvláště chráněné území (ZCHÚ + zkratka kategorie – NP, CHKO, NPR, NPP, PR, PP), významný krajinný prvek registrovaný/ze zákona (rVKP/zVKP), přírodní park (PřP), chráněná oblast přírodní akumulace vod (CHOPAV), pásmo hygienické ochrany 1. a 2. stupně (PHO I, PHO II), biosférická rezervace (BR), evropsky významná lokalita NATURA 2000 (EVL), ptačí oblast (PO), lokalita seznamu světového dědictví UNESCO (UNESCO), Ramsarský mokřad (RM), krajinná památková zóna (KPZ)
- Cílový typ:** Hydrofilní/mezofilní/xerofilní/smíšený + další specifikace cílového společenstva
- Opatření:** Specifikaci opatření v popisované skladebné části ÚSES za účelem dosažení funkčního stavu
- Poznámka:** Uvedení dalších důležitých skutečností.

4.2. POPIS SKLADEBNÝCH ČÁSTÍ ÚSES

Identifikace: LBC 01
Název: Zavlažovací nádrž
Typ prvku: BC
Hierarchie: L
Katastr: Chvalovice
Lokalizace: Při sz. okraji zastavěného území podél toku Daniže
STG: 1 BD 3, 2 BC-C(4)5a
Výměra: 40 566 m²
Ekostabilita: 1, 3(4)
Stav: orná půda, vodní plocha, TTP s výsadbami dřevin
Funkčnost: částečně funkční (C)
Ochrana: zVKP – niva, vodní tok
Cílový typ: hydrofilní, hygrofilní (olšiny), mezofilní (habrové doubravy)
Opatření: Založení LBC na orné půdě včetně zatravnění, péče o stávající výsadby
Poznámka: -

Identifikace: LBC 02
Název: Chvalovská vrch
Typ prvku: BC
Hierarchie: L
Katastr: Chvalovice
Lokalizace: V bloku orné v jižní polovině území mezi Chvalovickým kopcem a silnicí na Hatě
STG: 1 BD 3
Výměra: 34 703 m²
Ekostabilita: 1
Stav: orná půda
Funkčnost: nefunkční (N)
Ochrana: -
Cílový typ: Smíšený xerofilně-mezofilní (teplomilné doubravy)
Opatření: Založení LBC na orné půdě včetně zatravnění
Poznámka: Plochy ohrožené větrnou erozí

Identifikace: LBC 03
Název: U hranic
Typ prvku: BC
Hierarchie: L

Katastr: Chvalovice
Lokalizace: V bloku orné podél státní hranice na jižním okraji území
STG: 1 BD 3
Výměra: 44 500 m²
Ekostabilita: 1
Stav: Blok orné půdy mezi státní hranicí a travnatým letištěm Hatě Excalibur
Funkčnost: nefunkční (N)
Ochrana: -
Cílový typ: Smíšený xerofilně-mezofilní (teplomilné doubravy)
Opatření: Založení LBC na orné půdě včetně zatravnění
Poznámka: -

Identifikace: LBK 01A
Název: k. ú. Šatov – LBC 01
Typ prvku: BK
Hierarchie: L
Katastr: Chvalovice, Šatov
Lokalizace: západně od zastavěného území Chvalovic v nivě Daníže
STG: 2 BC-C (4)5a
Výměra/délka: 25 961 m² / 1 780 m (jen v řešeném území)
Ekostabilita: 3
Stav: zregulovaný (napřímený a zahlobený) tok Daníže a přiléhající břehy, většinou se vzrostlými porosty s dominancí měkkých dřevin (topoly, vrby), také invazní akát a javor jasanolistý, částečně s keřovými formacemi (převážně bez černý)
Funkčnost: částečně funkční (C)
Ochrana: zVKP - niva, vodní tok
Cílový typ: hydrofilní, hygofilní (olšiny)
Opatření: Dosadby stanovištně původních dřevin, revitalizace Daníže
Poznámka: LBK pokračuje k Z na k. ú. Šatov

Identifikace: LBK 01B
Název: lávka k vinným sklepům – LBC 01
Typ prvku: BK
Hierarchie: L
Katastr: Chvalovice
Lokalizace: západně od zastavěného území Chvalovic v nivě Daníže
STG: 2 BC-C (4)5a
Výměra/délka: 20 849 m² / 780 m
Ekostabilita: 4
Stav: realizovaná část LBK severně od cyklostezky – založené TTP a výsadby dřevin
Funkčnost: částečně funkční (C)

Ochrana: zVKP - niva
Cílový typ: hydrofilní, hygrofilní (olšiny), mezofilní (habrové doubravy)
Opatření: Údržba TTP a výsadeb, po cca 10 letech prořezávka přehoustlých partií stromových výsadeb
Poznámka: součástí plochy je kaplička Panny Marie

Identifikace: LBK 01C
Název: k. ú. Šatov – mostek přes Daníž
Typ prvku: BK
Hierarchie: L
Katastr: Chvalovice, Šatov
Lokalizace: západně od zastavěného území Chvalovic v nivě Daníže
STG: 2 BC-C (4)5a
Výměra/délka: 5 658 m² / 800 m (jen v řešeném území)
Ekostabilita: 1 (2)
Stav: orná půda s vojtěškou, ve vých. části i porosty dřevin
Funkčnost: nefunkční (N)
Ochrana: zVKP - niva
Cílový typ: hydrofilní, hygrofilní (olšiny)
Opatření: Zatravnění, dosadby stanovištně původních dřevin, revitalizace Daníže
Poznámka: potřeba rozšíření LBK na dostatečnou šířku; LBK pokračuje k Z na k. ú. Šatov

Identifikace: LBK 02
Název: LBC 01 – k. ú. Dyjákovičky
Typ prvku: BK
Hierarchie: L
Katastr: Chvalovice, Dyjákovičky
Lokalizace: Daníž v zastavěném území Chvalovic
STG: 2 BC-C (4)5a
Výměra/délka: 8 806 m² / 930 m (jen v řešeném území)
Ekostabilita: (0, 1), 2
Stav: zregulovaný (napřímený a zahlobený) tok Daníže skrz Chvalovice a přiléhající zatravněné, příp. ruderalizované břehy a zastavěné plochy, mimo zástavbu
Funkčnost: nefunkční (N)
Ochrana: zVKP - niva, vodní tok
Cílový typ: hydrofilní, hygrofilní (olšiny)
Opatření: Výsadby vhodných dřevin alespoň v linii na břehovou hranu
Poznámka: LBK pokračuje k V na k. ú. Dyjákovičky

Identifikace: LBK 03A – LBK 03D

Název: k. ú. Šatov – silnička k vinným sklepům
Typ prvku: BK
Hierarchie: L
Katastr: Chvalovice, Šatov
Lokalizace: Horní okraj strmého svahu nad Danížem nad vinnými sklepy
STG: 1 BD 3
Výměra/délka: 10 912 m² / 490 m (jen v řešeném území)
Ekostabilita: (2), 3, (4)
Stav: Dominují sukcesní porosty dřevin (javor, jasan, třešně, jilmy, akáty), keře, v záp. části rekultivace skládky
Funkčnost: částečně funkční (C)
Ochrana: -
Cílový typ: mezofilní, xerofilní; dubohabřiny až teplomilné doubravy
Opatření: Individuální dosadba dubu, pomalá eliminace akátu, při okraji rekultivované skládky pruh výsadeb stanovištních dřevin
Poznámka: LBK pokračuje k Z na k. ú. Šatov

Identifikace: LBK 03E – LBK 03I

Název: vinné sklepy – LBC 02

Typ prvku: BK

Hierarchie: L

Katastr: Chvalovice

Lokalizace: centrální část území v bloku orné půdy

STG: 1 BD 3

Výměra/délka: 28 608 m² / 1 470 m

Ekostabilita: 1

Stav: Bloky orné půdy, v dílčích segmentech G, H, I nově vysázená linie jasanů podél polní cesty

Funkčnost: nefunkční (N)

Ochrana: -

Cílový typ: mezofilní, xerofilní; sušší dubohabřiny až teplomilné doubravy

Opatření: Založení LBK na orné půdě včetně zatravnění, v pruhu s novými výsadbami nedosazovat dřeviny

Poznámka: -

Identifikace: LBK 04A – LBK 04E

Název: LBC 02 – LBC 03

Typ prvku: BK

Hierarchie: L

Katastr: Chvalovice

Lokalizace: jihozápadní hranice katastrálního území v bloku orné půdy

STG: 1 BD 3
Výměra/délka: 28 889 m² / 1 475 m
Ekostabilita: 1
Stav: Bloky orné půdy
Funkčnost: nefunkční (N)
Ochrana: -
Cílový typ: mezofilní, xerofilní; sušší dubohabřiny až teplomilné doubravy
Opatření: Založení LBK na orné půdě včetně zatravnění
Poznámka: -

Identifikace: LBK 05
Název: LBC 03 – k. ú. Dyjákovičky
Typ prvku: BK
Hierarchie: L
Katastr: Chvalovice, Dyjákovičky
Lokalizace: Jižní hranice katastrálního území v bloku orné půdy a Haťský potok
STG: 1 BD 3, 1 B-BD (3)4
Výměra/délka: 24 508 m² / 1 200 m (jen v řešeném území)
Ekostabilita: 1, 2
Stav: Blok orné půdy při státní hranici, zahloubené koryto Haťského potoka s linií vzrostlých jasanů a zatravněnými břehy
Funkčnost: nefunkční (N)
Ochrana: -
Cílový typ: mezofilní (hydrofilní); dubohabřiny a lipové doubravy
Opatření: Založení LBK na orné půdě včetně zatravnění, postupná úprava druhové skladby v akátině na stanovištně odpovídající dřeviny
Poznámka: LBK pokračuje k V na k. ú. Dyjákovičky v místě křížení se státní silnicí

Identifikace: IP 1 – IP 16
Název: -
Typ prvku: interakční prvek (navržený)
Hierarchie: L
Katastr: Chvalovice
Lokalizace: v blocích orné půdy v celém k. ú.
STG: 1 BD 3
Výměra: celkem 25 294 m²
Ekostabilita: 1
Stav: bloky orné půdy, IP 12 pak s nově vysazenou linií jasanů
Funkčnost: nefunkční (N)
Ochrana: -
Cílový typ: -

Opatření: zatravnění pruhu šířky 6 m a výsadba linie původních listnatých dřevin stromového i keřového vzrůstu v ose prvků

Poznámka: opatření proti větrné erozi, útočiště pro biotu

Identifikace: IP 17 – IP 26

Název: -

Typ prvku: interakční prvek (navržený)

Hierarchie: L

Katastr: Chvalovice

Lokalizace: v blocích orné půdy v celém k. ú.

STG: 1 BD 3

Výměra: celkem 14 605 m²

Ekostabilita: 1

Stav: bloky orné půdy

Funkčnost: nefunkční (N)

Ochrana: -

Cílový typ: -

Opatření: zatravnění pruhu šířky 3 m a výsadba linie původních listnatých dřevin keřového vzrůstu v ose prvků

Poznámka: opatření proti větrné erozi, útočiště pro biotu

Identifikace: IP 27 – IP 28

Název: -

Typ prvku: interakční prvek (navržený)

Hierarchie: L

Katastr: Chvalovice

Lokalizace: v blocích orné půdy v severní polovině k. ú.

STG: 1 BD 3

Výměra: celkem 32 596 m²

Ekostabilita: 1

Stav: bloky orné půdy

Funkčnost: nefunkční (N)

Ochrana: -

Cílový typ: -

Opatření: zatravnění pruhu šířky 20 m v mělkých údolnicích bohatou travinobylinnou směsí

Poznámka: infiltrace a zamezení splachů, útočiště pro biotu